

Bożena Szewczul

Doktorat ks. Janusza Filarskiego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 45/3-4, 325-327

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nym dążeniem do jego prześladowania była represyjna polityka podatkowa stosowana przez aparat państwowy wobec kościelnych osób prawnych i fizycznych. Na przykładzie restrykcyjnych uregulowań podatkowych Doktorantka ukazała, w jaki sposób i w jakiej mierze władze komunistyczne – przy użyciu tego rodzaju instrumentu – ograniczały możliwości pełnienia przez Kościół swej misji w Polsce. W pracy udokumentowane zostało tworzenie przez władze PRL takich konstrukcji prawno-podatkowych, których bezzasadność i niesłuszność skutkowało nierealnością wymiarów podatków wobec Kościoła. W istocie rzeczy polityka podatkowa władz PRL była elementem walki z Kościołem, prowadzonej równocześnie na płaszczyźnie ekonomicznej i psychologicznej.

Dysertacja doktorska p. mgr H. P i e t r z a k oparta jest na licznych materiałach archiwalnych, które w okresie PRL były opatrzone symbolem: *tajne, poufne*, itd. Niejednokrotnie jest to materiał, który zawiera niepublikowane okólniki, zarządzenia, wytyczne ówczesnych władz oraz opinie aparatu podatkowego na temat opodatkowania Kościoła. Ponadto do opracowania została wykorzystana literatura przedmiotu.

Obaj recenzenci pozytywnie ocenili prezentowaną dysertację podkreślając, że wnosi ona cenny wkład do nauki prawa i jednocześnie spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim przez obowiązujące normy prawa kanonicznego i prawa polskiego.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc po uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik publicznej obrony, nadała p. Helenie P i e t r z a k stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

ks. Andrzej Orczykowski SChr

DOKTORAT KS. JANUSZA FILARSKIEGO

Dnia 26 czerwca 2002 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgra Janusza F i l a r s k i e g o absolwenta wspomnianego wyżej Wydziału, kapłana diecezji płockiej. Doktorant przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt. „*Obowiązek stałej formacji kapłanów diecezjalnych w polskim ustawodawstwie synodalnym po Soborze Watykańskim II*”, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Wojciecha G ó r a l s k i e g o. W charakterze recenzentów wystąpili: ks. prof. dr hab. Czesław R y c h l i c k i (UMK), ks. prof. dr hab. Józef W r o c e ń s k i (UKSW).

Zagadnienie formacji kapłanów zawsze stanowiło przedmiot szczególnej troski Kościoła, który ma prawo i obowiązek formowania osób przeznaczonych do pełnienia świętych posług. Konieczność permanentnej formacji kapłańskiej uwidacznia się szczególnie w czasach obecnych, na tle zachodzących przemian, nie zawsze sprzyjających wypełnieniu przez Kościół swej misji. Dlatego też, aby posługiwanie kapłańskie było jak najowocniejsze i dostosowane do wymogów danej epoki, każdy prezbiter zobowiązany jest do wypełniania wskazań dotyczących formacji, a tym samym do ciągłego pogłębiania swego życia wewnętrznego, podejmowania świadomych działań zmierzających do ukształtowania swej osoby na wzór Chrystusa. Zadanie to pozostaje wciąż aktualne i stanowi podstawę formacji kapłanów.

Potrzebę całościowego opracowania problematyki prawnej dotyczącej obowiązku permanentnej formacji kapłanów w polskim ustawodawstwie synodalnym po Soborze Watykańskim II dostrzegł ks. J. F i l a r s k i i uczynił to zagadnienie przedmiotem swej pracy doktorskiej.

Przedłożona Radzie Wydziału dysertacja, obejmująca 367 stron zawiera spis treści, obszerny (liczący 5 stron) wykaz skrótów, wykaz źródeł i literatury, wstęp, cztery rozdziały merytoryczne oraz zakończenie.

We *Wstępie* Autor wyjaśnia temat rozprawy, przyczyny jego podjęcia, opis metody badań, wskazuje podstawowe źródła i literaturę oraz omawia konstrukcję opracowania.

W pierwszym rozdziale dysertacji ks. mgr J. F i l a r s k i, analizując dokumenty Vaticanum II oraz dokumenty posoborowe ukazuje ideę formacji permanentnej jako dynamicznego procesu zmierzającego do coraz większej doskonałości kapłanów w sferze duchowej, intelektualnej i pastoralnej. Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentów poszukuje uzasadnienia dla stałej formacji prezbiterów. Jednocześnie zwraca uwagę na wzrost zapotrzebowania na tego rodzaju formację oraz proces kształtowania się przepisów w tej dziedzinie.

W trzech kolejnych rozdziałach, na podstawie ustawodawstwa dwudziestu siedmiu polskich synodów okresu posoborowego, Doktorant dokonał szczegółowego przeglądu zasad dotyczących formacji kapłanów diecezjalnych w wymiarze duchowym, intelektualnym i duszpasterskim.

Rozdział drugi, najbardziej obszerny (s. 103-226) nosi tytuł: *Aspekt duchowy stałej formacji kapłanów diecezjalnych*. Jego treść dowodzi, że motywem podjęcia formacji stałej przez każdego kapłana powinno być pragnienie upodobnienia się do Chrystusa i chęć wiernej służby Kościołowi. Formacja duchowa jawi się jako jedna z najistotniejszych powinności kapłana, wynikająca z jego obowiązku dążenia do świętości, wyzwania płynącego ze strony świata oraz konieczności odnowy Kościoła. W rozdziale tym Autor wylicza również środki zapewniające osiągnięcie

celu formacji. Należą do nich: wypełnianie posługi nauczania, uświęcania i pasterzowania, modlitwa indywidualna i wspólnotowa, lektura duchowa, życie sakramentalne, korzystanie z posługi ojców duchownych oraz pobożność maryjna. Środki te powinny być wspomagane takimi formami strukturalnymi jak rok duszpasterski, spotkania kapłańskie, rekolekcje i dni skupienia.

W rozdziale trzecim został podjęty problem formacji intelektualnej kapłanów, czyli ciągle podnoszenie ich kwalifikacji oraz sprawdzanie i poszerzanie już zdobytej wiedzy, głównie w oparciu o Pismo Święte i Tradycję, wypowiedzi Magisterium Kościoła, teologię i filozofię chrześcijańską oraz inne nauki, tzw. świeckie. Przy tej okazji Doktorant zwrócił uwagę na etapy procesu formacyjnego, zauważając równocześnie, że dyrektywy synodalne kierują wymóg formacji głównie do neoprezbiterów i młodych księży. Natomiast w przypadku starszych kapłanów pozostawiają jej dowolność, chociaż jak sama nazwa wskazuje formacja permanentna domaga się kontynuowania jej we wszystkich grupach wiekowych kapłanów. W rozdziale tym Autor przedstawił formy zorganizowane i indywidualne stałej formacji intelektualnej. Do form zorganizowanych zaliczył studia teologiczno-pastoralne, egzaminy wikariuszowskie, proboszczowskie, jurysdykcyjne, studia akademickie, kursy, wykłady, konferencje rejonowe i dekanalne. Formy indywidualne to: studium osobiste, spontaniczne koła i grupy kształceniowe oraz dyskusje koleżeńskie.

Ostatni, czwarty rozdział dotyczy wymiaru duszpasterskiego formacji permanentnej księży diecezjalnych, który zmierza do ukształtowania kapłana jako przewodnika Ludu Bożego, sługi i wychowawcy wspólnoty kościelnej. W ramach formacji duszpasterskiej została wyodrębniona formacja kaznodziejska, katechetyczna, liturgiczna i misyjna. Autor, dokonując analizy prawodawstwa synodalnego, zwrócił uwagę, iż dwie ostatnie formy tejże formacji nie znalazły należnego im miejsca w statutach synodalnych. Na tle formacji duszpasterskiej Dysertant poświęcił dużo uwagi osobom za nią odpowiedzialnym, tj. biskupowi diecezjalnemu, opiekunom najmłodszych roczników kapłańskich, dziekanom, proboszczom oraz samym formowanym prezbiterom.

Obaj recenzenci ocenili dysertację ks. J. F i l a r s k i e g o jako odpowiadającą wymogom stawianym rozprawie doktorskiej tak pod względem merytorycznym jak i formalnym.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Januszowi F i l a r s k i e m u stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Bożena Szewczul